

Şahıs Zararlarının Özel Sigorta Sözleşmeleri ile Karşılanması

Abdulhalim Eke¹

Özet

İşçilerin kaza sonucu zararlarının özellikle maddi zararlarının giderilmesinde Avrupa ülkelerinde hakim olan uygulama, sosyal güvenlik kurumlarınca veya bu amaçla örgütlenmiş işyeri örgütlenmelerince karşılanmasıdır. Zararın belirlenmesinde yargı uygulamalarında 1994 yılından bu yana bir çok ilke yerleşmiş, karmaşıklıktan kurtarılmış bulunmaktadır. Çalışmada kazaya ilişkin olarak anlatılan kurallar meslek hastalıkları içinde geçerli olmasına rağmen

inşaat sektörü esas alındığından ve bu sektörde meslek hastalığına nadiren rastlandığından

meslek hastalıklarının özel olarak anılmasından kaçınılmıştır. Çalışmada kaza, SGK'ya bağlı sigortalılık ve kaza sonucu gelir bağlama istatistikleri ile özel sigorta sektöründeki sigortalının poliçe ve prim istatistiklerinden yararlanılarak öncelikle adli yargı uygulamasında iş kazalarında olası tazminat ödemeleri emsallerinden yararlanarak hesaplanmış, işverenlerin sorumlu olacakları toplam tazminat sorumluluğu ile SGK'ya inşaat sektörünün yıl bazlı veride ödediği iş kazası ve meslek hastalığı primleri karşılaştırılmış ardından özel sigorta sözleşmeleri özetlenerek tablolarda sunulmuş, iş güvenliği önlemlerinin maliyeti ile sorumluluk ilişkisi değerlendirmeye çalışılmış, göreceli değerlendirmede ulaşılan sonuçlar öneri olarak sunulmuştur. Değerlendirmeler yürürlükteki kurallar bakımından yapılmış, 01.07.2012'de yürürlüğe girecek yeni ve iki ayrı temel kanun olan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu ile 6201 sayılı Türk Ticaret Kanununun getirdiği değişikliklerin sonuçlarına kısmen değinilmemeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: İnşaat Sektörü, İş Kazası, Maddi ve Manevi Tazminat, SGK primi, SGK Geliri, Ferdi Kaza Sigortası (Özel Sigortalar), İşveren Sorumluluk Sigortası, İş Güvenliği Maliyeti

¹ Avukat, Ankara Barosu. halimeke@yahoo.com

Giriş

Kavramlar

Zarar

Dar anlamda malvarlığında irade dışı azalmaları, geniş anlamda ise cismani ve manevi acı ve ıstırapı, saldırıdan önceki ve sonraki farkı anlatır (Tandoğan, 1961).

Bedensel zararlar yaralanma halinde tedavi giderleri, geçici ve sürekli (kısmen veya tamamen) çalışma gücü kayıpları, iktisadi geleceğin sarsılması olarak, ölüm halinde ise ölüm gerçekleşene kadar yaralanma halinde istenebilecekler, ölümden sonra destekten yoksun kalma zararı, cenaze giderleri ile ölenin yakınlarının ve yaralanan ile ağır yaralanmalarda yakınlarının manevi zararlarının sorumlular tarafından karşılanması tazminat konusu yapılabilir. Yeni Türk Borçlar Kanunu 54. hükmüne göre bu isteklere ek olarak, maddi tazminatlar kazanç kaybı, çalışma gücünün azalması veya yitirilmesi, iktisadi geleceğin sarsılması başlıkları altında farklılaştırılarak istenebilecektir.

Sorumluluk ve Nedenleri

Geleneksel sorumluluk kusura dayanmaktadır. Araç kazalarında, nükleer tesis işletilmesi gibi hallerde tehlike esasına dayanır. İş hukukunda işverenin sorumluluğunun tehlike sorumluluğu ve kusur esasına dayandığına dair ayrı bilimsel görüşler bulunmaktadır. Tehlike sorumluluğu yanında işçi- işveren ilişkisi, taşıma gibi sözleşmeden doğan sorumluluk söz konusu olabilir.

Kanun bazı hallerde sorumluluk için sigorta yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bunlar arasında işçinin SGK'ya bildirimini, motorlu araçlarda trafik sigortası, taşıma araçlarında mes'uliyet ve koltuk sigortası sayılabilir. Zorunlu sigortaların yapılmamış olması zarara uğrayanların haklarına engel olmamakta, ödemeyi yapan kuruluşlar (SGK, Garanti Fonu) ödemelerin tamamını sorumlulardan geri istemektedirler.

Zarardan sorumluluk isteğe bağlı olarak ihtiyari mali sorumluluk, işveren mali sorumluluk, üçüncü şahıs sorumluluk,ferdi kaza sigortaları ile teminat altına alınabilir. Zarar görenin kusuru, ölüm halinde sağ kalan eşin evlenme şansı, ödenen sigorta bedeli ve SGK gelirinin peşin değeri gibi ödemelerin zarar miktarından indirilmesinden sonra kalan miktar tazminatı oluşturmaktadır.

2009 Yılında Ülkemizde Meydana Gelen Kaza ve SGK Verileri

Trafik Kazaları

www.trafik.gov.tr'den alınan verilerdeki trafik kazaları;

Yaralanma	Ölüm
201.380	4.324

olarak gösterilmekte olup, ölenler kaza mahallindeki ölümleri gösterdiğinden, kaza mahallinden hastaneye götürülürken, hastanede ve sonrasındaki ölümler bu sayılara dahil edilmemektedir. Ölüm sayılarının daha yüksek iyimser tahminle 2 katı olarak alınması mümkündür.

İş Kazaları

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2009 İstatistik Yıllığındaki verilerde;

Tüm İş kazaları (sh.73,74,83)			İnşaat Sektörü(5,42,43 kodlu işyerleri toplamı)	
Kaza Sayısı	Sürekli İş Göremezler	Ölüm	Yaralanma	Ölüm
64.316	1.885	1.171	284	156

Trafik iş kazası denilen motorlu araçlarla meydana gelen iş kazaları yılının 84.sayfasında 2.661 olarak gösterilmiştir. Genel olarak kazalara oranı %4,1 olmaktadır.

Yılığın 97.sayfasında iş kazası geçirenlerin ağırlıklı yaş ortalamaları sürekli iş göremezler için 40 yaş, ölenler için 38 yaşdır.102 sayfasında ise tüm dönemlerde iş kazasında ölenlerin eşlerinden gelir alanların ağırlıklı yaş ortalaması ise 55 olarak gösterilmiştir.

İnşaat Sektöründe İş Kazaları İçin Ödenen SGK Primleri

2008/14173 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yeniden belirlenen tarifelere göre inşaat sektörü işverenleri iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı oluşacak riskler için % 3 nispetinde prim ödenmektedir.

İş Kazası Sonucu SGK Tarafından Sağlanan Haklar

5510 sayılı SGK'nın 16 ve 24 md. hükümlerine göre iş kazası nedeniyle sigortaliya tedavi, geçici ve sürekli iş göremezlik geliri, ölenlerin hak sahipleri (eş-çocuk-anne-baba) için ölüm geliri bağlanmaktadır. Ölüm aylığı ile ölüm geliri karıştırılmamalıdır. Ölüm aylığı ise uzun vadeli sigorta kolundan, ölüm geliri kısa vadeli sigorta kolundan ödenmektedir. Sürekli iş göremezlik oranı % 10'u aşmayanlara sürekli iş göremezlik geliri ödenmektedir.

1.10.2008 tarihinden önce 506 sayılı yasa uygulaması döneminde % 10-25 arası iş göremezlerin gelirlerinin sermaye şeklinde ödenmesi, % 25'ten fazla olanlara ise asgari gelir uygulanmasına dair kurallar 5510 sayılı yasa bulunmadığından yeni dönemde % 25- 60 arası sürekli iş göremezlerle bağlanan gelirler daha az olduğundan kurum daha az ödeme yapmaktadır.

Sürekli iş göremezlik oranının belirlenmesi 506 sayılı yasa döneminde SSK Sağlık İşlemleri Tüzüğüne göre yapılırken 5510 döneminde Resmi Gazetenin 11 Ekim 2008, 27021 sayısında yayımlanan Çalışma gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği'ne göre yapılmaktadır.

SGK'nın bağladığı gelirlerin peşin değer hesapları da 28 Eylül 2008 tarihli RG, 27011 sayıya yer alan peşin değerlerin hesaplanmasına dair tebliğ uygulaması ile değiştirilmiş, peşin değer tutarları eski uygulamaya nazaran % 13'e yakın oranda artırılmıştır. Çalışmamızda gelir peşin değer hesaplamalarında değişiklik uygulanmıştır.

2009 Yılında SGK'ya Bildirilen Sigortalı Gün ve Kazançlar

SGK'ya 2009 yılında işçi olarak (4a) kayıtlı 9.030.202 kişinin %16'sı (1.445.645 kişi) inşaat

sektöründe çalışmaktadır(Yıllık sh.33). SGK'ya yapılan bildirimlerde bina inşaatlarında günlük kazanç 28,04 iken, bina dışı inşaatlarda 55,77 özel inşaat faaliyetlerinde 41 TL (Yıllık sh.48-49) olmuştur. İnşaat sektöründe çalışanların % 48,8'i bina inşaatlarında çalışmaktadır. 2009 yılında 2.915.404.372 gün için sigorta primi ödenmiştir.1.000.000 Çalışma saati için iş kazası oranı 2.76 dir,Sürekli iş göremezlik toplam oranı ise 61.300 olup toplam çalışılan günün 641 gününe bir iş kazası düşmektedir(Yıllık sh.103).

Yargı Uygulamasında Yaklaşık Tazminatlar

Hesaplamaları deneyimlerimiz ve emsallere göre yaklaşık olarak ve TL bazında oluşturmuş bulunmaktayız.

Manevi Tazminatlar

Zarar gören % 30 kusurlu

	Eş	Her bir çocuk	Anne Baba	Ortalama Toplam	Azamiye Yakın Toplam
İş kazası Ölüm	50	50X2	20+20	180.000	350.000
Trafik Ölüm	20	20X2	10+10	80.000	100.000
Taşıma-Hekim Hatası Ölüm	35	30X2	15+15	120.000	150.000
	tedavi ile iyileşen		meslekte kazanma gücünün her % 1 kaybı için		% 100'ün
İş kazası yaralanma	5.000		1.000		100.000
Trafik yaralanma	2.000		350		35.000
Taşıma- Hekim Hatası yaralanma	3.500		700		70.000

Maddi Tazminatlar

Maddi tazminatlardan miktar olarak en yüksek tutarlıları ölümden destekten yoksun kalma tazminatı, kalıcı sakatlık durumunda çalışma gücünün kaybı-meslekte kazanma gücü kayıpları oluşturmaktadır. Tazminat hesabında esas alınan en önemli verilerden biri ücrettir. İnşaat sektöründen SGK'ya gerçek ücretler yerine daha düşük veya asgari ücretten kazanç bildirimi yapılan ve yargıya intikal eden olaylarda karşılaşılan ihtilaflardan olduğundan, sunacağımız örnek tazminat hesaplamalarında asgari ücretin yaklaşık 2,5 katı emsal ücrete ve olay şu an olsa idi mevcut asgari ücretin aylık brüt tutarı 837 TL'ye itibar edilmiştir.

1- İş Kazası Ölüm Halinde

İlk Seçenek SGK'ya Tam Yerine Eksik Bildirim Halinde

Ölen 30 yaş, eş 30 yaş çocuklar erkek 10 ve 9 yaşında, sorumlu % 70 kusurlu.

Eşin evlenme şansı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi uygulamalarına göre % 17 (Güleç, 2008).

	Zarar	SGK Tüm Peşin Değeri	Karşılanmamış Zarar
2 çocuklu eş	102.975	166.009TL.	63.034
Erkek çocuk (10 yaş)	22.696	14.707	7.989
Erkek çocuk (9 yaş)	20.027	13.676	6.351
İş kazası ölüm, ölen 38 yaş çocuklar erkek 19 ve 15, ücret, kusur aynı (16)			
Eş	163.881	79.407	84.474
Çocuk (19)	-	-	-
Çocuk (15)	8.010	2.678	5.332

İkinci Seçenek SGK'ya Tam İşçilik Kazancı Bildirimi

Aynı verilerle;

İş Kazası (30 yaş)	Zarar	SGK Tüm Peşin Değeri	Karşılanmamış Zarar
Eş	166.009TL	157.488	8.521TL.
Erkek çocuk (10yaş)	22.696	36.717	YOK
Erkek çocuk (9yaş)	20.027	34.125	YOK
İş Kazası (38 yaş)			
Eş	163.881TL	198.517	YOK
Çocuk 19	-	-	-
Çocuk (15)	8.010	6.695	1.315

2- Yaralanma - Kalıcı Arıza Halinde

Yaş 30,ücret, kusur durumu aynı ölenlerle aynı.

İlk Seçenek SGK'ya Tam Yerine Eksik Bildirim Halinde

30 yaş aynı ücret

Kayıp Oranı	Zarar	SGK Peşin Değeri (eksik bildirim)	Kalan Zarar
% 50	224.000	61.090	162.910
% 50 (yaş 40)	159.250	55.689	
% 100 kayıp bakıma muhtaç	667.000	174.000	493.000

(Bakıma muhtaç kişilerde ayrıca ömür sonuna kadar bakıcı gideri hesabı yapılmakta, iş yargısında hesaplamada brüt asgari ücret,SGK rücusunda kazancının yarısı,Asliye Hukuk Mahkemesi Uygulamalarında bazen net asgari ücrete,Ticaret Mahkemelerinde ise, kazancın 1/3'ünün esas alındığı izlenmektedir).

İkinci Seçenek SGK'ya Tam İşçilik Kazancı Bildirimi

Kayıp Oranı	Zarar	SGK Peşin Değeri	Kalan Zarar
% 50	224.000	152.000	72.000
% 50 (40 yaş)	159.250	139.672	19.578
% 100 ve bakıma muhtaç	667.000	436.000	231.000
% 5 kayıp	22.400	yok	22.400

Adli yargı uygulamasında maddi tazminatlara esas ücretler 1994 yılından bu yana gelecek dönem için % 10 artırılıp, %10 iskonto edilmekte, birbirini kaldıran şekli işleme devam edilmektedir. Mahkemelerde bir birine benzer hesaplar yapılmaktadır. Askeri İdari Yargı tazminat hesabı ise artırım, iskonto, indirimler bakımından zarar görenler lehine farklı bir yöntemle yapılmaktadır.1 Ekim 2011'de yürürlüğe giren yeni 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 3.maddesi ile Askeri ve İdari Yargıya konu bedensel zararlara ilişkin davalar artık Adli yargı Asliye Hukuk Mahkemelerinde görüleceğinden bu hususun önemi kalmamıştır.

İş Kazaları Bakımından 2009 Yılı SGK Prim Ödemeleri

2009 yılında SGK'ya bildirilen sigortalıların yıllık sigortalı gün sayısı 323 tür. Asgari ücret ve kısa vadeli sigorta primi en düşük % 1,5 üzerinden ödense ise dahi, kişi başı bir günlük 22,65 TL kazancın primi (% 1,5) 0.33,97 TL nin sigortalı gün sayısı ile çarpımında 990.362.865 TL tahsil edilen asgari kısa vadeli sigorta primi olarak bulunabilecek en düşük miktar olmaktadır.

Tüm Sigortalılar	Toplam Gün	1 Sigortalıya Düşen Gün	İnşaat Sektörü Oranı
9.030.202	915.404.372	323 kişi/yıl/gün	% 16

2008 yılı verilerine göre ise inşaat sektöründe meydana gelen iş kazaları sektör olarak Madencilik, Elektrik ve Su, İmalat sektörlerinin ardından 4. sırada yer almaktadır (Dericioğlu,2010).

AB ülkelerinde inşaat işkolu, 900 milyar Euro tutarındaki cirosu ve 12 milyon çalışanı ile 15 AB ülkesindeki en büyük sektörlerdendir. Avrupa'da her yıl inşaat işkolundaki kazalarda 1.300 kişi yaşamını yitirmekte, 850.000 kişi yaralanmakta ve bu oranlar diğer sektörlerdeki iş kazaları sayısının iki katına ulaşmaktadır. İnşaat sektöründe ölüm oranı 100.000 işçide 13 işçidir (Tan,a).

İnşaat Sektörü 2009 Yıllığı sh.49,49 ve 53'te belirtilen verilerle;

Faaliyet Grubu	Sigortalı Sayısı	Toplam / Oran	Gün/Kazanç
Bina İnşaatı	702.389	% 7,7	28.04
Bina Dışı Yapılar	256.096	%2,8	55,77
Özel İnşaat Faaliyetleri	269.213	%2,9	41.00
Bina Çevre Düzenleme	217.947	%2,4	33,85
Toplam	1.445.645		

İnşaat Sektörü 2009 Yılı Prim Tahsilatları

Faaliyet Grubu	Gruba Düşen Gün Sayısı	Ödenen Prim (%3 üzerinden)
Bina	7.048.613	59.292.974
Bina Dışı Yapı	2.563.132	42.883.761
Özel İnş.	2.654.672	32.652.465
Bina-Çevre Düz.	2.196.970	22.299.245
Toplam	14.463.387	157.128.445

SGK Bakımından Yıl İçi Kazaların Peşin Değerleri**2009 Yılı Ölüm Gelirlerinin Peşin Değerleri**

Ölüm geliri bağlanan eşlerin ortalama çocuk sayısı 1,74'tür, Ancak kurum uygulamasında ölüm geliri almakta olanların eş çocuksuz olması ile çocuk sayısının 1 olması arasında yapılacak ölüm geliri bakımından fark bulunmadığından 2 ve daha fazla çocuk için gelir miktarı toplamı tam olarak ödenmektedir. İnşaat Sektörü ortalaması 2009 yılında kişi/gün kazanç ortalaması $36.81 \times 30 = 1.104 \text{ TL}$ dir. Bunun % 70'inin çocuklu eş için % 50'si, çocuksuz eş için % 75'i, her bir çocuk için % 25'i gelir olarak ödenmektedir. $1.104 \times 70 = 772,80$ paylaşıma esas gelir olmakla, hesaplamada yaklaşık 0.90 rakamına karşılık olan değer $695,52 \times$ inşaat sektörü ölüm sayısı $156 = 108.501 \times 12(1 \text{ yıl}) = 1.302.013 \text{ TL}$ 1 yıllık ölüm geliri ödemesinin, aynı yılda iş kazasında ölenlerin ağırlıklı yaş ortalamasının yıllığın 97.sayfasına göre 38 olduğu kabulünde 38 yaş kadın için peşin değer iskonto oranı yeni cetvellere göre $1.694,14/100 = 21.675.001$ tüm dönemlerin ilk peşin değer toplamı olarak hesaplanabilecektir.

2009 Yılı Sürekli İş Göremezlik Gelirlerinin Peşin Değerleri

İş kazasında sürekli iş göremez olan kişi toplamı yıllığın 130.sayfasında 61.300 olarak gösterilmiştir. $61.300/100 = 613$ tam kayba uğrayan kişi olmaktadır. İş kazasında sürekli iş göremez olan 284 İnşaat Sektörü işçisinin genel olan 1885 sayısına oranı % 15'dir. İnşaat sektörü kazanç ortalaması $1.104 \times 70 = 772,80/100 \times 9.195 (61.300/100 \times 15) = 71.058,96$ Aylık $12 = 852.707,52$ İş kazası ağırlık yaşı olarak yıllığın 97.sayfasında gösterilen 40 yaşın peşin değer karşılığı $1.584,33 = 13.509.701$ olmakla toplamı $= 21.675.001 + 13.509.701 = 35.184.702$ olmaktadır.

Diğer İlaveler, Kurumdan Çıkan Gelir –Toplanan Prim ve Rücu Alacakları

Geçici iş göremezlik peşin değerlerine ve yıllığın 94 sayfasında 1.072.106 olarak gösterilen geçici iş göremezlik günleri için + yatarak günler için $51.543/2 = 25.771 + (1.520.563:2/3) 1.013.708 = 1.039.479$ Gün X İnşaat Sektörü oranı % 15= 155.921 Gün $36.81 = 5.739.483 \text{ TL}$ geçici iş göremezlik geliri ödenmektedir.

Sürekli ve geçici iş göremezlik gelirlerinin peşin değerlerinin toplamının $35.184.702 + 5.739.483 = 40.924.185 \text{ TL}$ olmasına karşılık kurum inşaat sektöründen aynı yıl için $157.128.445 \text{ TL}$ prim kazancı sağlamaktadır.

Kaza geçirenler ve yakınlarına gelir ödeyen kurum kusurlu olanlardan yukarıda hesaplanan ve ilk peşin değer niteliğinde olan 40.924.185 TL'sinin işverenler kusuruna düşen kısmını rucuan alacak yolu ile geri isteyebilmektedir. İşveren kusurlarının % 70, tahsil edilme oranının % 60 olduğu varsayılan bir yaklaşımda SGK $40.924.185 \times 70 \times 60 = 17.188.157$ TL'sini geri alabilmektedir. Primlere tahsili mümkün rucu alacağına ilavesi ile kurum $157 + 17 = 174.000.000$ tahsiline karşılık yıl içi inşaat sektörü iş kazaları karşılığında 40.924.185 TL gelir peşin değeri ödemektedir.

Bedensel Zararları Karşılamanın Sigorta Türleri

Özel Sigorta Sektöründe 2010 Yılında Düzenlenen İlgili Sigorta Poliçeleri

Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliğinin <http://www.tsrsg.org.tr/node/54> adresinde bulunan 2010 yılı istatistiklerine göre;

Türü	Primi	Poliçe Sayısı
Taşıma Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza	30.483.362	89.956
Ferdi Kaza	557.000.439	5.461.554
Zorunlu KTMS	13.095.163	54.346
Zorunlu Trafik	2.248.514.389	11.652.461
Motorlu İMM	222.321.480	873.224
İşveren Mali Sorumluluk	58.471.782	48.287
Üçüncü şahıslara karşı mal.mes.	143.198.455	485.677
Toplam	3.273.085.070	18.665.505

Ek 1'de sunulan tablolarda inşaat sektöründe karşılaşılabilecek sigortaların bazı özellikleri gösterilmiştir. Ancak yeni TTK döneminde genel şartların yeniden düzenlenmesi gerekecektir.

Can Sigortalarından Ferdi Kaza Sigortası

Bedensel zararlar hayat-can sigortaları türünden olan ferdi kaza sigortaları ile karşılanabilecektir. Bu sigorta türünde zararın doğması ölüm-sakatlık halinde sigorta bedeli ne ise zararın olup olmamasına bağlı olmaksızın ve lehdarın mirasçılara miras payına göre ödenmektedir. Zarar karşılığı olmayan bu ödemeler ferdi kaza sigortasının zarar gören tarafından yapılması halinde, yapılan ödemeler zarardan indirilmez ve sorumluların tazminat yükümlülüğünü azaltmaz. Karayolu Taşıma Koltuk Ferdi Kaza sigortasında bedensel zarardan indirilmesinde şu ayırım önerilmektedir (Çelik, www.tazminat.com) Sorumlu taşımacı değilse zarardan indirilmez, taşımacı ise zarardan indirilir. Ticaret Kanunu md. 1334 hükmüne göre zarardan indirilmek üzere başkaları tarafından sigorta yaptırılabilir gibi, sigorta ettiren dışında kusurlu üçüncü şahıslara karşı tazminat istemlerinde ödenen sigorta bedeli tazminattan indirilmeyecektir. İşveren tarafından yaptırılıp primi işverence ödenen poliçeler nedeniyle yapılan sigorta ödemeleri işverenin sorumlu olacağı tazminattan indirilecek iken, zarardan sorumluların işyeri ile ilgisi olmayan üçüncü şahıslar olması halinde ödeme miktarı yüksek de olsa tazminattan indirilmeyecektir.

Bağımsız ferdi kaza sigortalarının dışında kasko sigortası içinde karma sigorta olarak yahut diğer sigortalar ile birlikte yapılmış ferdi kaza sigortalarına sıklıkla rastlanmaktadır.

Mal Sigortalarından Sorumluluk Sigortaları

Sigorta ettirenin üçüncü kişilere verdiği zararlar sonucunda ortaya çıkan sorumluluğunun, prim karşılığında sigortacı tarafından tazminin yüklenilmesini öngören sigorta sözleşmelerine ise sorumluluk sigortaları denilmektedir(Hızır, 2009).

Mevcut uygulamada bedensel zararların ödenmesi taleplerinde genelde daha kısa olan zamanaşımı süreleri yeni TTK md.1482'de 10 yıllık zamanaşımı süresine bağlanmıştır.

Sorumluluk sigortalarının genel ilkelerinde, ödemelerde zarar tutarının ve teminatın aşılması, sigortacıya tanınan ödemelerin sigortalı dışındaki sorumlulardan istenmesi (halefiyet) ilkeleri yer almaktadır. Bütün sigorta kollarında, sigorta akdinin kuruluş ve devamında sigorta ettirenin kendisine yüklenen doğru ve zamanında beyan ve bildirim yükümlülüğüne uymaması sonucunda haklarında azalma, kayıp ve aldığını iade yükümlülüğü doğabilmektedir.

Sorumluluk sigortasının temel konusu maddi zararlar olmasına rağmen İhtiyari Mali Mes'uliyetin değişen şartları ile işveren ,sorumluluk sigortasına manevi zararlar için teminatlar verilebilmektedir. Aynı anda birden çok sigorta poliçesi korumasına giren bir zararın meydana gelmesinde hangi sigortanın öncelikli olacağı çok tartışılan bir konu değildir.

Yasal bir sıralama Karayolu Yolcu Taşıma Sigortasının, KTK Trafik Sigortası ve İhtiyari Mali Sorumluluk sigortasından önce geleceğinin düzenlenmiş olmasıdır. İşveren sorumluluk sigortası işçileri korurken, örneğin araçla taşımayı ek prime tabi tutmaktadır. İnşaat sigortasında ilave şart halinde veya ayrı bir poliçe ile üçüncü şahıs sorumluluk sigortaları ile üçüncü şahıs zararlarının tazmini kolaylaştırılmış olmaktadır. Sorumluluk ve ferdi kaza sigortalarında diğer sigorta alanlarında geçerli olan aynı riskin birden fazla sigorta poliçesi ile sigortalanması gibi hallerde geçersizlik öngören yaptırımlar uygulanmaz. Zararın miktarının belirlenemiyor oluşu kabulü birden fazla teminat ile sorumluluğun teminat altına alınmasına izin verir. Ancak sorumluluk sigortalarında ödenecek teminat, sigorta bedelini geçemeyecektir. Gerçek zararın ödeneceği şartını öngörecekt ferdi kaza sigortalarında da, sorumluluk sigortaları hükümleri uygulanacağından birden çok poliçenin sağlayacağı teminatlarda aynı kurala tabi olarak, eski dönemden farklı olarak ferdi kaza sigortalarında artık gerçek zarar sınırından bahsedilebilecektir (Yeni TTK md.1510/3).

Ferdi Kaza Sigortalarında ödeme riskin gerçekleşmesi ile yapılırken, sorumluluk sigortalarında sigorta ettiren ve sigortacı, zarar gören karşısında bağımsız değildir. Ödeme, sulh gibi işlemler için sigorta ettirenin, sigortacının muvafakatini almasının gerekmesi gibi nedenlerle, sigortacı genelde işverenin dava sonunda sorumlu tutulacağı tazminatı ödeme yolunu seçmektedir. Zira sorumluluk sigortaları aynı zamanda sigorta ettirenin mahkemede savunulması teminatını da taşımaktadır (yeni TTK md.1474/4).

Maddi tazminatı karşılayan sigorta bedelinin ödenme sebebi aynı zamanda SGK'nın gelir bağlama nedeni ise, yani ortada bir iş kazası varsa o zaman özel sigortacıdan önce SGK'ya ödeme yapılacak kalırsa artan bedel zarar görenlerce istenebilecektir (yeni TTK md.1484/3). Son 2-3 yıldır uygulama da bu yönde devam etmektedir.

Mevcut uygulamalarda maddi tazminatlar bakımından tazminatın taksitle ödenmesi anlamına gelen irat uygulaması gelişmediğinden sigorta genel şartlarında bu yönde bir düzenlemeye rastlanmamaktadır. Yine uygulamada sigortacıların zarar görenlerin başvuru yapmadıkları sürece ödeme yapmadıkları, zarar görenleri alacaklı temerrüdüne düşürmedikleri görülmektedir. Eski Ticaret Kanunu md. 1264 ve Yeni Ticaret Kanunu md. 1451'de yer alan "hüküm bulunmayan hallerde Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanacağına" dair düzenlemeler uyarınca sigortacıların ödemelerini irat şeklinde yapma ve zarar görenleri de alacaklı temerrüdüne düşürme haklarını işlevsel hale getirmeleri mümkün hale gelmektedir.

Manevi tazminatlarda ise bölünmezlik ilkesi bulunduğundan düşük tutarlı bir sigorta bedeli olarak manevi tazminatı sigortadan alan kişilerin artık tazminat isteyemeyecek olması nedeni ile zarar görenlerin bu hususta dikkatli olmaları gerekmektedir.

Sigorta lisanında yer alan hasar tanımının genel kabulünü ise isabetli bulmamaktayız. Araç hasarları, ölüm, sakatlık, yangın her tür işlem dosyasına hasar denmesi kabul edilemez. Sigorta Genel Şartlarında yer alan başlıklarda HASAR ve ZARAR ayrı ayrı kullanılmaktadır.

Özel sigorta uygulamalarında bedensel zararlarda hasar yerine zarar kavramı kullanılmalıdır.

Hasar tanımlamasının, "Tarafların iradesi dışında mala arız olan zarar", "...bir malın maddi manada zarara uğraması vakiasını kasdettiği söylenebilir"(Akıntürk,1966).

Tazminat, Zorunlu ve Özel Sigorta Verilerinin Diğer Risklerle Değerlendirilmesi

Yukarıda yaptığımız hesaplamalarda doğan rakamsal risklerin özellikle maddi zarardan SGK gelirlerinin inmesi ile kalan rakam tazminat olmakla, SGK geliri öncesi maddi zararın risk olarak kabul halinde maddi zarardan doğan risk; ölümden SGK'ca ağırlıklı ortalama yaş olan 38 yaşın tazminatını esas aldığımızda, inşaat sektöründe ölen 156 sayısı ile kişi-ölüm başı maddi zarar 171.891TL nin 156 ile çarpımı= 26.814.996 TL ölümden maddi zarar riskini, sürekli iş göremez hale gelmelerde ise ağırlıklı ortalama yaş olan 40 yaşın tazminatını esas aldığımızda 159.250/50X100X92 tam kayıplı kişi (61.300X15/100)= 29.302.000TL sürekli iş göremezlik maddi zararını ,bu rakama geçici iş göremezlik ödeneklerini ilave ettiğimizde 5.739.482+29.302.000+26.814.996= 61.856.578 TL olarak asıl maddi zarar bulunabilir. İşverenin ödeme yükümlülüğünü ve sorumluluk tutarlarını ,bu hesaplamalarda nazara alınmayan tedavi giderleri, sürekli iş göremezlik oranının % 10 dan az olması nedeni ile SGK'dan gelir alamayıp doğrudan işverenden istemde bulunanlar grubu artırırken; SGK gelirlerinden rücu edilemeyenler (kaçınılmaz nedenlerin bulunduğu haller, kazaya neden olan sigortalın da ölmesi vb.) ve zarar görenin kusuruna düşen pay nedeni ile rücu edilemeyecekler ve bekar ölümlerinde maddi zararın düşüklüğü SGK'ya karşı olan riskleri azaltacaklardır. SGK uygulamasında % 25 ve yukarı sürekli iş göremez sayılan kişilere artık asgari gelir ödenmemesi, oranı ne ise onun karşılığı gelir almaları da sigortalılara ödenen sürekli iş göremezlik ödemelerini 5510 sayılı Kanun döneminde azalttığından risk daha objektif hesaplanabilmektedir. Ancak geçmiş dönem uygulamalarında 506 sayılı Kanununun 26 .md. hükmünün Anayasa Mahkemesi'nce iptali sonrası ilk peşin değerler rücu edilebildiğinden ve % 25 ve üzeri kişilere bağlanan asgari gelir nerede ise gerçek gelirin 2-5 katı kadar olabileceğinden

aslında genel toplamda kurum iptalden zarar görmemiş denebilecektir. Prime esas kazanç karşılığı olmayan ancak asgari gelirle-gerçek gelir arasındaki farkın bu grup içinde istenemez kabulü halinde iptal kararı ile amaçlanan işverenin SGK karşısında sorumluluğunu sınırlayan düşünce daha yaygın olarak sonuç vermiş olacaktır. Bu konuda takip edebildiğimiz Yargıtay 10. HD kararları işveren aleyhinedir.

Manevi tazminatlar bakımından sürekli iş göremezlerin her bir oranı için 1.000 manevi tazminat ödenmesinde 61.300 Toplamın inşaat sektörüne düşen oranı % 15'i 9.195 toplam sürekli iş göremezlik için 9.195.000 TL manevi tazminat, ölümlerde 156 ölüm için $180.000 \times 28.080.000$ TL manevi tazminat, % 10 dan az ve tedavi ile iyileşenler için yaklaşık 10.000.000 TL manevi tazminat olmak üzere 47.275.000 TL yaklaşık toplam manevi tazminat riski doğacaktır.

Özel sigorta sözleşmesi yapan sigortacının sorumluluğunda hesaplamalarda sigorta kapsamında olan asıl alacaklar nazara alındığından, eski olaylarda sigortacının temerrüde düşmediği dönemlerin faiz riski ise işveren-sorumlu üzerinde kalacaktır. Faiz riski mevcut kabul şekline göre eski olaylarda asıl alacağın 1-2 katına (eskiden bu oran 6 kat idi) ulaşabilmektedir. Faiz bakımından en etkin çözüm zararın en kısa zaman aralığında ödenmesidir. Zira tazminata faiz uygulaması eşya zararlarından farklı olarak, tazminatın en son bilinen ücretten hesaplanması nedeni ile sabit değil asıldan ve faizden büyüyen bir uygulama izlemektedir. Burada sorunun hukuk alanında çözümünden söz etmeyecek, sorunun risk oluşturması bakımından önemine işaret etmekle yetiniyoruz

Özel Sigorta Sözleşmelerine esas olmak üzere şu tespitte bulunabiliriz. İnşaat sektöründe maddi tazminat riski örnek aldığımız 2009 yılı için 2011 hesaplama verileri ile 61.856.578 TL, Manevi Tazminat içinse 47.275.000 TL'dir. SGK ödemelerinin maddi tazminat içinde değerlendirilmesi nedeni ile uygulamada zarar görenlerin açtıkları davalarda genelde manevi tazminat ağırlık sonuçlara ulaşılsa da bağlanan gelirler için SGK'nın rücu alacak istemleri de nazara alınmalıdır.

İnşaat Sektörü sigortalı gün sayısını 14.463.387, kısa vadeli sigortalar için ödenen primler toplamını 157.128.445 olarak hesaplamıştık. Öneri niteliğinde bir sigorta poliçesine esas olmak üzere sürekli inşaatın yapılabildiği bir bölgede 1.000 işçi ile yapılan bir işte 1 yılda $1.000 \times 360 = 360.000$ gün sigortalı çalışıldığını tüm sektör çalışmasına % 2.489 oranında inşaat işi yapıldığını, inşaat sektörünün tüm maddi zararın $61.856.578 \times 2,48 = 1.534.043$ TL, manevi tazminatların ise $47.275.000 \times 2,48 = 1.172.420$ TL olmak üzere toplam 2.706.463 TL olduğu söylenebilecektir.

Bakıma muhtaç, kusursuz ve asgari ücretin 2,5 katı bir ücretle çalışan bir kişi için istenebilecek maddi tazminatlar 952.000 TL maddi 250.000 TL manevi olmak üzere toplam 1.202.000 TL olmakta daha yüksek ücretle çalışan içinse örneğin 5.000 TL. ücretle çalışan için 2.200.000 TL'ye çıkan zararlar söz konusu olabilmektedir.

Özel sigorta teminatlarının bir kişi için 2.200.000 TL'ye yakın olması en yüksek zararlar bakımından yararlı olacaktır. Kaza başı teminat ise asgari ücretin 2,5 katı ücretle çalışan 1.000 kişilik bir grup için en az 2.750.000 TL olmalıdır. Kaza riskinin çok dar gruplarda dahi meydana gelme ihtimali karşılığında kişi başı teminatların olabildiğince yüksek kararlaştırılmasında yoğun riskin tek bir işyerinde meydana geldiği durumlar için yarar bulunmaktadır.

Öngörülebilir risklerin beklenenden daha çok olabileceği varsayımı ile sigorta çeşidi ve poliçelerin seçimi gerekmektedir. Ek 2 de sunulan tablodaki verilerden ferdi kaza

sigortasında 708 TL yıllık primle kişi başı 250.000TL lik teminat elde edilebilmektedir. İşveren sorumluluk sigortalarında ise 250 kişilik işçi grubunda 4.656.000 TL yıllık çalışan işçilerin ücret toplamı rakamı için kişi başı olayda üst limit 500.000, toplam teminat 1.500.000TL için yıllık 13.406,03 TL prim ödendiği görülmektedir. Az kişi bazında yapılacak değerlendirmelerde ferdi kaza sigortası, çok kişi çalışan gruplarında işveren bakımından sorumluluk sigortasının risk/yarar değerlendirmesinde öne çıktığı söylenebilecektir. 150 işçi için 250.000 TL teminatlı ferdi kaza sigortalarında toplam teminat 400.000.000TL olurken primler 106.200 TL olmaktadır. Halbuki 1000 kişilik bir çalışma grubu için yaptığımız örneklemede yaptırılacak işveren sorumluluk sigortalarında yıllık işçilik tutarı 25.110.000TL olup 150 kişi grubu için olan örneğindeki teminatları ve primleri 5 katına çıkardığımızda kişi başı teminat 2.500.000 TL, toplam teminat ise 12.500.000 TL prim toplamı da 67.030TL olacaktır. Bu mukayesede üst limit olan 12.500.000 TL nin 6.000.000 TL alt limitinde 2.000.000TL olması halinde en iyi koruma sağlayan seçeneğe yaklaşılmış olacaktır. 1.000.000 TL alt sınır, 3.000.000 TL lik üst sınır ve prim ödemesi 25.000 TL. lik primi ile ise daha iyi işletmeler bazında en verimli seçenek olarak adlandırılabilecektir. Toplam primde paralel olmasa da büyük ölçüde azalacaktır.

Araçlar nedeni ile yapılan ferdi kaza sigortaları daha düşük maliyetlidir. Sektörü doğrudan ilgilendirilmediğinden söz etmekle yetiniyoruz. Ferdi kaza sigortalarının maliyetli olması karşısında işçilerin hayat sigortalarından yararlanmaları halinde teminatlar, prim ödemeleri, kaza ve emeklilik halindeki yararların ayrı bir çalışma konusunda yapılmasında yarar vardır. İnşaat sektöründeki işçilerin aynı firmadan çok uzun çalışmıyor olmaları bir dezavantaj ise de,

Sosyal güvenlikte Avrupa, ABD, Kanada gibi ülke örneklerinde görülen 2. ve 3. basamak sigorta tekniklerinden 3. basamağı oluşturan hayat sigortaları, kazaya karşı riskler kadar, normal ölümlere ve sigorta süresi sonunda emekli aylığı hakkı tanıdığından, ödenen primlerden daha az verdi alındığından, ferdi kaza sigortasına daha üstün bir seçenek olduğu sonucuna ulaşılabilecektir.

Genel olarak sigortadan alınacak teminatların üçte birinin ferdi kaza, kalan 2/3 lük kısmın işveren sorumluluk sigortası olduğu ve manevi tazminatların da toplam teminatların yarıya yakınına oluşturduğu poliçelerin seçimi yararlı olacaktır.

Sorumluluk sigortalarının, çoğu olayda dava sonunda SGK'ya veya zarar görenlere ödeme yapacak olması, zarar gören karşısında işverenin durumunu zayıflatacaktır. SGK peşin değerlerinden çok daha fazla sigorta teminatı kalacak olsa dahi, sigorta gelir bağlama sürecinde hatta sigortaya ödeme yapılınca kadar zarar görenlere ödeme yapılamayacaktır. Bu süreçte işverenin zarar görenle anlaşması ise sigortacının muvafakatine bağlı olacaktır. Yeni kanunda sürecin kısılması için önlemler alınmış ise de zararın derhal giderilmesine izin vermeyen bir sistem bulunmaktadır. Ancak sorumluluk sigortalarında manevi zararın da teminata dahil edilmesi halinde poliçenin bu kısmı SGK ödemelerinden bağımsız olduğu için zarar görenlere sigortacı tarafından ödeme yapılması, işverenin tazmin yükünün daha da kolaylaşması söz konusu olabilecektir.

Ölüm halinde tazminat, ferdi kaza sigortalarında lehdarın mirasçılarında miras payı oranında ödenecektir. Halbuki zarardan sorumluluk ölüm halinde ölenin eşi ve çocukları bakımından değerlendirildiğinde eşin zararı nerede ise her olayda çocukların zararlarından 3-4 kat daha fazla olmaktadır. Miras ilkesine bakmak gerekirse; örneğin tek çocuklu eşin miras payı % 25 iken çocuğun payı % 75'tir. O halde ferdi kaza sigortası doğrudan zararı karşılayan bir sistem değildir. Ferdi kaza sigortasını ölenin yakınlarına kolay bir

ödeme sağlayan bir sistem olmasından çıkarmak mümkün olabilecektir. Bu yeni kanunun anlatımı ile gerçek zarar karşılığı bir sigorta yaptırılması ile de sağlanabilir. Ancak bu koşulda zararı aşan bir ödeme yapılamaz. Amaç zarar görenlerin özellikle eşinin asgari bir oranda parasal imkana kavuşturulması ise gerçek zarar koşulu olmayan bir sigorta yapılmalı ancak sigortada lehdar olarak birden fazla kişi gösterilmeli ve payları belirlenmelidir. Sigorta poliçesinde teminatın yarısı için eş, diğer yarısı içinse çocuklar lehdar belirlemesi yolu ile seçilebilecektir.

Sigorta türlerine göre temin edebildiğimiz poliçelerden, sigorta türü, teminat, primler listelenmek sureti ile Ek 2 tabloda sunulmuştur.

İş Güvenliği Önlemlerinin Maliyeti

İş kazalarının doğrudan maliyetlerinin buz dağının görünen kısmı olduğu görünmeyen 2/3 kısmının ise dolaylı maliyetler olduğunun örneklemei verilmektedir. Araştırmacı tarafından gemi inşa sektöründe yapılan çalışmada işverenin kazaları önleme maliyetleri 353.21 USD ölümlü bir iş kazasında ise kaza maliyetini 1 ölüm için 173,905 USD olarak hesaplamış bulunmaktadır (Tan,a). Ayrı araştırmacı bir başka çalışmada ise iş kazasını önleme maliyetini genel olarak 150 usd olarak hesaplamıştır (Tan,b).

Ülkemizde düzenlenen 19.İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kongresinin ikinci gününde Çalışma Bakanlığı'nca 8 ilde yapılan çalışmaların sonuçlarına göre tüm şartlar sağlandığında ortalama maliyetin 2.357 olduğu, uzun vadede işçi başına 4.646 fayda sağladığı ve işverene karlılık getirisinin yıllık 2.288TL olarak hesaplandığı duyurulmuştur (Hürriyet Gazetesi).

Konunun uzmanları tarafından yönlendirilen düşüncemize göre ise iş güvenliği önlemlerinden olan baret, çizme, eldiven gibi kişisel korunma malzemelerinin bir işçi için yıllık maliyeti 100 TL, yurtdışı çalışmalarda ise kişi/yıl=maliyet 100-150 USD'dir.

İş güvenliği kurallarına uymanın denetimi ise maliyetten öte özen ve ihmalkarlıkların terk edilmesinde aranmalıdır. İş güvenliği eğitimine ayrılan zaman yıllık 2.700 saat olan mesai saatinin birkaç saatine karşılık geldiğinden binde birlik bir maliyetten daha fazla olamayacaktır. İşyerinde, teknolojik gelişime uymak, sektörel yenilenme, iş güvenliği kadar rekabetin, ticari yaşamda var olabilmenin bir gereğidir. Yenilenmeyen teknolojilerle işin sürdürülmesi yalnızca zamanla kapanmayı kabullenen işletmelerin kabul edebileceği bir husus olduğundan bu maliyetler iş güvenliği önlemleri içinde dahi sayılmamalıdır. 1.000 kişinin bir yıl çalıştığı bir işyerinde kişisel korunma malzemeleri maliyeti 100.000 iken kaza nedeni ile 2.706.463TL. lik tazminat borcu doğmaktadır.

Nerede ise her olayda karşılaştığımız kişisel korunma malzemelerini vermeme, kullanmama, eğitmeme ve denetleme yükümlerine aykırılığın giderilmesi halinde kolay, maliyetsiz bir yöntemle kazalar yarından fazla azalacak, işveren yararları yanında, vazgeçilmez üretim girdisi olan emek ve yaşam değerlerinin en kıymetlisi olan hiçbir şeyle mukayese edilemeyecek bedensel bütünlük korunmuş olacaktır.

SGK uygulamasında iş kazası meydana gelmeyen 3 yıllık sürede 40.000 gün prim tahakkuk etmiş işyerleri için grubundaki riskin en alt seviyesinden prim ödenmesi uygulaması yapılmakta ise de bu indirim % 0,2 lik bir sonucu karşıladığından yetersizdir (Dericioğlu , 2010).

Genel olarak özel sigortacılıkta hasarsızlık adı altındaki indirimler şu şekildedir:

Trafik Sigortası	Sonraki Yıllar İndirimi	Kasko Sigortası	Sonraki Yıllar İndirimi
1. Yıl 100	-	100	-
2. Yıl 95	% 5	70	% 30
3. Yıl 90	% 10	60	% 40
4. Yıl 85	% 15	50	% 50
5. Yıl 80	% 20	40	% 60
6. yıl indirim uygulanmamaktadır.			

% 2 lik bir SGK indirimi uygulaması ile trafik sigortasında % 20'ye, kasko'da % 60'lara varan indirim uygulaması karşısında kazasızlığın bir sigorta gereksinimi olduğu, özel sigortalarda daha çok özendirdiğini, SGK'nın da kazasızlık indirimlerini artırmasının istenebileceğini düşündürmektedir.

Sonuç

İnşaat sektöründe oluşan iş kazalarının SGK'ya reel maliyeti ödenen % 3 nispetindeki SGK kısa vadeli sigorta kolları primleri toplamının yarısından az olmakla sektörün prim oranlarının düşürülmesi için girişimde bulunulabilir. Reel maliyet hesabına en etkin hususlardan birisi ,506 Sayılı Kanunda yer alan ancak 5510 Sayılı Kanunda bulunmayan ve iş kazalarında SGK'nın ödeme yükünü en çok artıran sürekli iş göremezlik oranı % 25 ve üzeri olan kişilere asgari gelir bağlanması uygulamasının kaldırılması nedeni ile ödemede ağırlığı oluşturan bu grup için eskinin nerede ise üçte biri oranında az ödeme yapılmasıdır.

İşyerinde iş kazası meydana gelmeyen işverenler yönünden iş güvenliği önlemleri için alınmış olan tedbirleri teşvik amacıyla indirim oranı daha çok olmalıdır.

Tüm maliyetler içinde en ucuz ve en değerli yöntem iş güvenli kurallarına uymanın sağlanması, eğitim, denetim, kişisel korunma malzemelerinin kullanımı ile risk en az bir kat azalacağından hem yaşamlar korunacak hem de maliyetler azalacaktır. Riskin üretken nüfusu tehdit ettiği unutulmamalıdır.

Sunulan verilerdeki özel sigorta poliçe düzenlenme sayısı ve toplam primler, nerede ise ülkede yer alan tüm risklerin özel sigortalarca karşılanabilecek düzeyde olmasına rağmen, uygun poliçe türü ve teminat seçimi yapılmaması, sorumlular üzerinde özellikle manevi tazminatlar bakımından yük oluşturmaktadır. İşveren tarafından yaptırılacak ve hiç değilse bir konut alacak değerinde en az kişi başı 100.000 TL teminatlı ferdi kaza sigortalarının, içinde yine kişi başı manevi tazminatın ölümden 200.000 TL, sürekli iş göremezlikte 100.000 TL; maddi tazminatınsa ölümden ölen kişi başı 300.000 TL, sürekli iş göremezlikte kişi başı 1.000.000 TL üst limitli işveren sorumluluk, ihtiyari ve üçüncü şahıs mali sorumluluk sigortalarına asgari teminatlar olarak eklenmesi ile sorumlulara düşecek paylar asgariye, işletmenin olağan işleyişine engel olmayacak düzeye indirilebilecektir. Ferdi kaza sigortalarında gerçek zarar koşuluna yer vermeyen poliçelerde, ölümlerde sigorta teminatının hiç değilse yarısı için eşin diğer yarısı için çocukların lehine olarak belirlenmesi halinde, sorumluluk sigortalarında SGK'ya öncelik veren kurların neden olduğu gecikmeden kaynaklanan sorunlar karşısında işverene zarar veren

karşısında zararın tazmininde kolaylık sağlayacaktır.

Zararı karşılayan özel sigortaların yaptırılması halinde, poliçelerin SGK'ya sunulması ödenmesi gereken SGK primlerinin daha az tutulması, indirim uygulanmasını başlatılması da düşünülmelidir.

Kaynaklar

Akıntürk, T. "Satım Akdinde Hasarın İntikali", Sevinç Matbaası, Ankara 1966, sh.14

Çelik, A.Ç. "Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası", www.tazminat.com sh.13-14

Dericioğlu, T.N. "İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sigortası Prim Hesaplamaları", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010 (<http://tez2.yok.gov.tr/>). sh. 47,50,64 (Erişim tarihi 15.09.2011)

Güleç (Uçakhan), Sema. "Maddi Tazminat Esasları ve Hesaplanması", 2008 sh.509

Hızır, S. "TTK'da Yer Alan Mal Sigortalarına İlişkin Muhtelif Hüküm ve İlkelerin Sorumluluk Sigortasına Uygulanabilirliği" TBB Dergisi, Sayı 86,2009 sh.271

Hürriyet Gazetesi 13.09.2011 sh.12

Tan, O.(a) "<http://oktaytan.met/kazamaliyeti.pdf>" Erişim Tarihi 16.09.2011

Tan, O.(b) "www.oktaytan.net/İSGkulturundeEkonomi.pps"

Tandoğan, H. "Türk Mes'uliyet Hukuku", Ankara 1961 sh.63

Ekler:

Tablo 1 - İnşaat Sektöründe Karşılaşılabilecek Sigortaların Genel Şartlarına Göre Özellikleri

Adı	Kapsamı	Teminat Limiti-Sigorta Bedeli	İhbar Süresi Gün	Halefiyet-Rücu	Tazminatın İner mi ?	Zamanaşımı Yılı	"Ödeme Aşaması İzin İşlemi"
Ferdi Kaza	Maddi zarar	Tamamı ödeme, ölümden miras payı	5	Yok	İşverenin azalır, üçüncü şahsın azalmaz	2 Yıl	Muvafakat Sigortacı almaz, sigortalı alır
Kar, Yolcu Taşımaya Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza	Maddi zarar	Tamamı ödeme, ölümden miras payı	"Yurtiçi 30 Yurtdışı 60 gün"	Rücu Kasıt, ayakta yolcu, yetki belgesiz, ehliyetlessiz araç-Halefiyet hakkı	Sadece Taşımacı sorumluluğu ise iner, üçüncü şahıslar için inmez	2-10 yıl	Zarar görenle anlaşma-tahkim
Karayolu Zorunlu Mali Mes'uliyet	Maddi zarar	Zarar kadar	8 gün	Rücu Kasıt, yetki belgesiz, ehliyetlessiz araç kul-lanımı, araç devrine rağmen sigortaya devam edilmemesin-de eski malike rücu	Iner	en az 2, en çok ceza zamanaşımı olaya göre 8-15 yıl	"Doğrudan ödeme, Sigortalı muvafakatsiz ödeyemez"
Karayolu Zorunlu Taşıma Sigortası	Maddi Zarar	Zarar kadar	"Yurtiçi 30 Yurtdışı 60 gün"	Rücu Kasıt, ayakta yolcu, yetki belgesiz, ehliyetlessiz araç-Halefiyet hakkı	Iner	2 yıl	"Sigortacı anlaşma, Sigortalı Muvafakat, Önce bu sigortadan yetmez ise KTK ZMM-İMM "
Motorlu Karataşıtları İhtiyari Mal, Mes.	Maddi ve Manevi Tazminat (Manevi Tazminat eklenebilir md.3)	Maddi Zarar Kadar-Manevi Teminat kadar	5 gün	Zorunlu MM gibi	Iner	olaya göre en az 2 ceza zamanaşımı en çok 15 yıl	Hem sigortacı-hem sigortalı diğer tarafın muvafakatını arar
İşveren Sorumluluk	Maddi tazminat ilave prim-le, araçla taşıma, meslek hastalığı, Manevi Zarar vb.	Zarar Kadar	8 gün	Kusurluya	Iner	10 yıl	"Sigortacı doğrudan, Sigortalı muvafakatta"
Üçüncü Şahıslara karşı Mali Mesuliyet	Bedensel Zarar-Maddi-Da-va Savunması	Zarar Kadar	5 gün	Kusurluya	Iner	2 yıl	Sigortacı doğrudan, Sigortalı Muvafakatl
İnşaat Sigortası	Maddi zarara, üçüncü şahıs zararları eklenebilir md.A3c	Zarar Kadar	5 gün	Kusurluya	Iner	2 yıl	Uyuşma ihtilaf halinde hakem

Tablo 2 - Uygulanmış Sigorta Poliçelerinde Teminat ve Primler

İşveren Sorumluluk Sigortası, Görev,Araç Ek Teminatlı					
İşçi Sayısı	Yıllık İşçilik Tutarı	Şahıs Başı	Tüm olaylarda üst limit	Süre	Sigorta Primi
130	1.657.760	350.000	1.400.000	1 yıl	2.698,01 TL
60	531.000	140.000	420.000	1 yıl	4.840,01 TL
75		100.000 Euro manevide 50.000	500.000 Euro	730 gün	8.862,50 Euro
50	40.000	200.000	1.000.000	1 yıl	451.200,00 TL
74	710.511	300.000	900.000	1 yıl	4.750.000,00 TL
100	1.275.200	100.000	300.000	1 yıl	1.543.000,00 TL
13	94.900	75.000	225.000	1 yıl	750,33 TL
300	30.000.000	150.000 (manevi teminatın % 20'si)	450.000	1 yıl	9.900,00 TL
100 (yurt-dışı dahil)	625.000	500.000	1.000.000	1 yıl	2.750,00 TL
1500	10.620.000	100.000	300.000	1 yıl	9.958,00 TL
16	601.276 USD	250.000 USD	500.000 USD	166 gün	1.207,50 USD
250	4.656.000	500.000	1.500.000	1 yıl	13.406,03 TL
Ferdi Kaza Sigortası					
İşçi Sayısı	Teminatlar Ölüm	Sürekli Sakatlık		Süre	Prim
1	100.000	100.000		1 yıl	261,00 TL
6	250.000	250.000		1 yıl	4.252,00 TL
63	10.000	10.000		1 yıl	409,00 TL
İnşaat Sigortası, Üçüncü Şahıs Zararı Teminatlı					
	İnşaat Sigortası	Şahıs Başı	Tüm Olaylarda Üst Limit	Süre	Prim
	44.219.142	-	300.000	47 ay	16.081,46 TL
	68.277.000	100.000	300.000	1 yıl	37.500,15 TL
	9.824.469	100.000	300.000	1 yıl	13.505,21 TL
	4.200.000	100.000	300.000	1 yıl	8.279,72 TL
	70.870.000	20.000	100.000	1 yıl	44.954,95 TL
	10.966.000	100.000	300.000	1 yıl	15.328,33 TL
	25.632.938	50.000	150.000	800 gün	35.123,99 TL
	21.000.000	100.000	300.000	720 gün	35.495,81 TL
	14.696.741	-	150.000	800 gün	14.239,98 TL
	373.489.000	3.000.000	20.000.000	60 ay	373.489,00 TL